

Het zou moeten verdwijnen voor uitbreiding van de Birkstraat met een fietspad en trottoir.

Na 1958 is de "De Schouw" in andere handen overgegaan. De nieuwe eigenaar heeft het café nog omgedoopt tot Hotel Café Restaurant "De Birkt", maar het heeft geen echte gloriejaren meer gekend. Later kwamen pand en de kavel grond in handen van de gemeente. Het heeft een half jaar leeggestaan met een hek er om. In 1969 is het hele pand afgebroken om plaats te maken voor een dubbel huis.

Zo raakte langzaam maar zeker weer een hotel, café, restaurant in Soest in totale vergetelheid en weet bijna niemand meer dat er ooit een café "De Schouw" aan de Birkstraat heeft bestaan.

DE LAZARUSBERG

door Ds. J.J. Bos

Op den Engh, daar waar die heuvel naar de zijde van Soestdijk ten einde loopt, juist in den hoek tusschen den straatweg van Soest naar Soestdijk, den Veenhuizer weg, en den weg genaamd Achter den Engh, ligt het hoogste punt van den Engh, namelijk 20 M. boven A.P.; en die heuvel op den Engh draagt den naam van "Lazarus-berg". Men heeft van daar een prachtig uitzicht, een half uur gaans ver, vooral in den zomer, over eene zee van koren-, boekweit-, en aardappelvelden, in de richting van den Soester-toren.

Meer dan waarschijnlijk heeft die heuvel zijnen naam gekregen van Lazarussen, of Melaatschen, dat wil zeggen, van met melaatschheid besmette personen, die hem gemaakt hadden tot een punt van uitgang, of hereeniging, bij hunne tochten tot het inzamelen van aalmoezen en giften voor hun Huis. In den tijd toen deze ziekte veelvuldig in ons vaderland voorkwam, waren, in nagenoeg alle steden, toevluchtsoorden voor zulke ongelukkigen, doch altijd liefst buiten de stad; zóó was er, bijvoorbeeld voor Utrecht, een, niet op het grondgebied van de Stad, maar onder Maartensdijk; en voor Amersfoort, buiten de Kamppoort, aan den weg naar Hoevelaken. Dat laatste Lazarushuis is te zien, op eene plaat van 1759, in van Bommel's Beschrijving van Amersfoort; en al is thans het oude huis afgebroken, en een ander in de plaats gebouwd, dat nieuwe huis heet nog altijd het Lazarus-huis. Die ongelukki-

gen vonden in zulke huizen wel een nachtverblijf, doch vaak ook niet veel meer; dáárom moesten zij er, met de lazarus-klep, op uit om te bedelen, en gingen de naburige dorpen rond of zetten zich neder op punten waar veel passage was. Zulk een punt van druk verkeer was nu, juist in die dagen, ongetwijfeld de Lazarus-berg. Al wat van de zijde van Amersfoort kwam, of daarheen wilde, hetzij langs den Zwartten weg, hetzij door De Birckt, hetzij over den Engh, of langs Achter den Engh, en in de richting van Amsterdam of Utrecht verder wilde, of omgekeerd, kwam daar voorbij, of kon ten minste van daar af gezien en bereikt worden. Ook was het voor de Lazarussen, die de dorpen Soest, Baarn en Eemnes bedelend rondgingen, een geschikt punt om elkander weder te vinden, en zóó werd die heuvel misschien, als hun stand- of verzamelaarsplaats bekend, en kreeg zijnen droevigen naam.

Gelijk alle woeste gronden in de Gemeente Soest, was ook die heuvel oorspronkelijk eigendom der Gemeente, doch zij heeft in 1819, dus niet lang nadat de Prins van Oranje het Domein Soestdijk, met de Heerlijkheid van Soest, Baarn en Ter Eem, van het Nederlandsche Volk ten geschenke gekregen had, den Lazarusberg aan den eigenaar van het Paleis Soestdijk geschonken; en zóó is die heuvel thans het eigendom van Hare Majesteit Emma, Koningin-Moeder der Nederlanden.

Blijkens een paar brieven, berustende in het Archief der Commissie van Weldadigheid, droeg de Gemeente Soest, bij monde van haren Burgemeester op 29 October 1827, den Heer van Hooff op, om aan Z.K.H. den Prins van Oranje voor te stellen, dat zij op den Lazarus-berg een gebouwtje zou laten oprichten, waarschijnlijk wel met de bedoeling, dat de

Vorstelijke Familie dan meer rustig, en bij alle weer, van het schoone uitzicht zou kunnen genieten; maar op 22 November d.a.v. antwoordde de Heer van Hooff, dat Z.K.H. ongenegen was toe te staan, dat dáár ter plaatse, ten koste der Gemeente, een koepeltje, of "ander gebouwtje", zou worden geplaatst.

KOPPELTJESMAANDAG 9 JANUARI 1996

Redactie

De traditionele Nieuwjaarsbijeenkomsten van de HVS en de Stichting Oud Soest genieten een ruime belangstelling. En genieten deden de aanwezigen ook, niet alleen van de boerenjongens en boerenmeisjes, maar ook van het testen van de kennis van oude gebruiksvoorwerpen. Enkele gebruiksvoorwerpen zijn hieronder, met een verklarende tekst, afgebeeld. Misschien is er aanleiding eens vaker een bezoek aan het Museum te brengen om meer kennis op te doen van het verleden.

- Voorwerp: a. Wat is de naam.
b. Waarvoor diende het.
1. a. Een bergstoel.
b. Stoel voor de bergnaaf, om de kap van de hooiberg op te draaien.
  2. a. Wetplank met zandbakje.
b. Om messen te scherpen.
  3. a. Koppelhout of koppelstok.
b. Om twee koeien te koppelen, tegen sloot springen.
  4. a. Stromes.
b. Om bossen stro in de mik aan stukken te snijden.
  9. a. Hoosvat.
b. Om dunne mest uit de gierbak over het land te verspreiden.
  10. a. De hiep.
b. Voor hakwerk, bijv. takkenbossen maken.
  11. a. Degenstok.
b. Wandelstok, waarin zich een degen bevond, om zich te verdedigen.
  12. a. Een kaashek.
b. Aan de melk werd "stremsel" toegevoegd, voor de kaasmakerij, en met dit kaashek "gesneden".